

50 år etter krigen

17 år gammel meldte Hermod Tuft seg som SS-soldat. Men verken han eller noen i familien har vært nazister.

Jeg ble det
3/5-95

Hermod tapte krigen

8. mai får SS-soldaten Hermod Tuft fra Sparbu vite at tyskerne har kapitulert. Glade over freden kaster frontkjemperne stålhelmene i lufta. Men nå venter tre år med fangenskap og arbeidsleirer på Hermod. Han tapte krigen.

Av ERNA BØYUM og STEIN B. OLSEN (foto)

17 år gammel meldte Hermod Tuft seg som SS-soldat i Regiment Westland i divisjon Viking. Han var alene nordmann i kompaniet under hele krigen. Hermod var yngst av fire brødre som alle dro til Østfronten og sloss på tyskernes side.

– Jeg hadde kranglet med far, som ble fryktelig sint når han ble sint. Jeg bestemte meg for at han skulle få igjen. I sinne og eventyrlyst meldte jeg meg til SS' vervekontor i Oslo i desember 1941 uten at brødrene mine visste noe om det. De var allerede ved fronten. Tyskerne sendte meg til soldatutdannelse i Frankrike, Østerrike og Russland.

I ettertid så jeg at vi sakte, men sikkert ble hjørnevasket i løpet av disse sju månedene. Jeg fikk brev av broren min Olav som sa at jeg aldri måtte finne på å melde meg. Fronten var et helvete på jord som jeg aldri ville komme levende fra. Jeg trodde han snakket tull. Dessuten var det for seint.

Ingen skudd

Fra 20. april til 7. mai 1945 lå Tuft i stillingskrig på Østfronten på grensa mellom Tsjekkoslovakia og Østerrike.

– Natt til 7. mai sitter jeg på lytterpost ved den tsjekkiske grensa ved Betz. Jeg vet ikke om vi er i Østerrike eller i Tsjekkoslovakia, men jeg vet at den russiske skyttergrava bare er 50-60 meter unna. Som lyttervakt må jeg liste meg fram til russerne og lytte etter hva de snakker om. Før det begynte å lysne neste dag, måtte jeg komme meg usett tilbake og fortelle hva jeg hadde hørt til troppsjefen. Denne morgenen gir han meg fri resten av dagen for å vaske, barbere og stelle meg. Han synes jeg ser for jævlig ut.

– Jeg og en kamerat skynder oss med tre bøtter over til kilden som ligger midt mellom vår og russernes skyttergrav, for å hente vann. Selv om vi var i krig, måtte vi dele på kilden. Den var den eneste i området. Men vannet renner sakte og det begynner å lysne. Kameraten min drar tilbake til skyttergrava med to fulle bøtter. Jeg blir og fyller den tredje, men til slutt er det så lyst at jeg

OVERLEVDE: – Verken jeg eller noen i familien har vært nazister. Det spilte ingen rolle hvilken side jeg var på. Jeg var ikke interessert i politikk, sier Hermod Tuft (70).

kan se russerne. Og de meg.

Som en levende målskive skynder jeg meg tilbake, men 30 meter fra skyttergrava har russerne ennå ikke åpnet ild. Verken jeg, eller troppsjefen kunne forstå at de ikke hadde skutt, men da hadde russerne allerede fått beskjed om kapitulasjonen og at skytingen skulle innstilles. Det fikk ikke vi.

«Det er fred»

Om kvelden 7. mai får vi bare beskjed om å trekke oss ut fra skyttergrava og tilbake til bilene en kilometer bak. Vi kjører hele natta. Vi trodde vi skulle inn ta ny stilling. Om morgenen 8. mai kommer vi til en åpen slette der Wehrmacht og Luftwaffe er samlet. Vi hører at de

skyter og tror det er russere de skyter på.

Som gruppefører hopper jeg ned av bilen og går til en av offiserene for å finne ut hva som skjer.

– Det er fred, sier han og gjentar ordene helt til han ser at vi tror på ham. Da kastet vi stålhelmene i lufta av glede. Jeg var så glad for at det endelig var fred. Mange gråt høylytt av glede over at de hadde overlevd, særlig tyskerne.

Men en eldre tysk offiser som hadde vært med i første verdenskrig, var ikke glad. Han hadde sittet i fangenskap i mange år. Han visste hva som ventet oss og fortalte at vi gikk en hard tid i møte i russisk fangenskap.

FRONTVETERAN: Hermod Tuft (17) fra Sparbu i regiment Westland var yngst av fire brødre som alle sloss på tysk side på Østfronten. Foto: PRIVAT

Vi bestemte oss for at vi heller ville la oss ta til fange av amerikanske soldater og kjørte vestover hele natta. Vi var 70 mann. Om morgenen 9. mai kom vi til elva Kant ved Schönberg og stoppet ved ei trebru. På andre siden ventet amerikanerne.

Men de ville ikke ha oss. Vi står på russisk side. Selv om vi forhandlet hele dagen, vil de ikke ta oss. I stedet blir vi avvapnet og oppstilt i landsbyen i påvente av at russerne skal komme.

På Falstad

Jeg var imidlertid fast bestemt på at jeg ikke ville i russisk fangenskap og stakk av sammen med noen kamerater for å komme over på amerikansk side.

Vi rev av oss alt som hadde med SS å gjøre. Men alle i SS har tatoveret inn blodtypen under venstre overarm. Vi visste ikke da at det bare var vi som hadde tatoveringen. Dermed kunne amerikanerne skille de frivillige SS-soldatene ut fra de tyske Wehrmacht-soldatene li-level.

10. mai melder vi oss for noen amerikanske soldater vi oppdager på en motorvei og blir tatt til fange.

Etter krigen satt jeg i amerikansk fangenskap fram til jeg ble sendt til fangeleir for SS-soldater i Dachau i Tyskland i mars 1946. Der var vi 40 nordmenn.

I alt deltok 7000 nordmenn på Østfronten. 1000 falt og 5000 ble dømt.

– I august ble vi satt fri og jeg fikk tysk oppholdstillatelse. Jeg trengte ikke å dra tilbake til Norge, men ville hjem for å bli ferdig med straffen. Jeg ble hentet av norsk politi i Hamburg. Jeg fikk en dom på to år, men slapp ut av Falstad arbeidsleir i 1948 etter sju måneder.

Hermod Tuft og brødrene hans kom alle tilbake fra fronten.

De tre årene ved Østfronten ga serjant Hermod Tuft Jernkorset av 1. og 2. grad, Infanteristommerket, Nærkampmerket og Sårmerket i sølv.

– Men verken jeg eller noen i familien har vært nazister. Det spilte ingen rolle hvilken side jeg var på. Jeg var ikke interessert i politikk.

8. mai heiser han flagget hjemme i Ringebu.

– Selvfølgelig feirer jeg at Norge ble fritt, sier Tuft.

”Selvfølgelig feirer jeg at Norge ble fritt.”